

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	rapportage 'Toekomstscenario's voor de organisatie van Het Utrechts Archief'	TELEFOONNUMMER	+31634279519
		E-MAILADRES	charlotte.dijkstra@provincie- utrecht.nl
DATUM	14-02-2023	DOMEIN/OPGAVE	BDO
DOCUMENTNUMMER	UTPS-1517758143-375	TEAM	BEI
VAN	Charlotte Dijkstra	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom (DB) en Strijk (AB)
BIJLAGEN	1. Rapportage 'Toekomstscenario's voor de organisatie van Het Utrechts Archief' 2. Gezamenlijke brief gemeente en provincie Utrecht aan de staatssecretaris		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

In 2018 heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) kenbaar gemaakt, voornemens te zijn om op termijn de bestuurlijke samenwerking volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen met de elf Regionaal Historische Centra (RHC's) te beëindigen. Een van deze RHC's is Het Utrechts Archief (HUA). Sinds 1 januari 2019 is de provincie Utrecht onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) HUA, samen met de gemeente Utrecht en het Rijk. Momenteel is de beoogde datum van uittreding 1 januari 2025. Hierover bent u eerder geïnformeerd (infosessies d.d. 24 november 2022 en 11 januari 2023, PS2022BEM02-01, PS2022BEM44-01, PS2022BEM44-06).

Het adviesbureau Berenschot is gevraagd om de impact en gevolgen van de uittreding in kaart te brengen voor de achterblijvende deelnemers (de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht). Dit heeft geresulteerd in de rapportage 'Toekomstscenario's voor de organisatie van Het Utrechts Archief'. Deze treft u aan als bijlage.

Het doel van deze brief is om de Staten kennis te laten nemen van de rapportage en u te informeren over het bestuurlijk juridisch-dilemma waar de achterblijvende deelnemers zich voor geplaatst zien als gevolg van de uittreding van het Rijk.

Het Algemeen Bestuur HUA – waarin ook de provincie Utrecht vertegenwoordigd is - zal zich op basis van deze rapportage uitspreken over een voorkeursscenario. Het (voor nu) beoogde moment hiervoor is de vergadering van 12 juni 2023. Na het toezenden van het formele besluit van uittreding door het Rijk aan het Algemeen Bestuur (AB) en het vaststellen van het voorkeursscenario, zullen de Staten moeten besluiten over het opheffen en/of wijzigen van de gemeenschappelijke regeling (artikel 37 en artikel 38 Wet gemeenschappelijke regelingen).

Inleiding:

Het Rijk heeft het voornemen om uit de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief te treden, en wil tegelijkertijd de papieren archieven van het Rijk in beheer laten bij HUA en hier financieel aan bijdragen via een specifieke uitkering (SPUK).

Dit voornemen van het Rijk, de wijze waarop het betrokken wil blijven en de hoe dit nu wordt geregeld in de nieuwe Archiefwet, zijn gunstig voor het Rijk en ontworpen vanuit een Rijksperspectief. Het zorgt er bij de achterblijvende deelnemers voor, dat er een situatie ontstaat waarmee zij slecht mee uit de voeten kunnen. Door de voorgenomen uittreding verzwakt de bestuurlijke basis van de gemeenschappelijke regeling naar de smalst denkbare basis voor een samenwerking, namelijk twee partners. En tegelijkertijd nemen de financiële en juridische risico's voor de twee achterblijvende partners toe.

Het adviesbureau Berenschot heeft in opdracht van de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht de gevolgen in kaart gebracht voor de achterblijvende deelnemers (de gemeente en provincie). En het heeft onderzocht welke samenwerkingsvormen er mogelijk zijn tussen de gemeente en de provincie op het gebied van archiefbeheer, maar dan zonder het Rijk. Dit heeft geresulteerd in een rapportage waarin vijf oplossingsrichtingen (scenario's) worden geschetst en uitgewerkt:

1. *Voortzetten van de GR met zo min mogelijk aanpassingen.* Voortzetten van de huidige gemeenschappelijke regeling, met alleen aanpassingen die nodig zijn vanwege de uittreding van OCW.
2. *Het uitbreiden van de samenwerkende partijen (nieuwe deelnemers of fusie).* Dit scenario kent twee varianten: het uitnodigen van andere partijen om deel te nemen in de GR of het fuseren van de GR met andere vergelijkbare organisaties.
3. *Samenwerken via een nieuwe zelfstandige organisatie.* Het liquideren van de gemeenschappelijke regeling en het laten uitvoeren van het takenpakket door een nieuwe zelfstandige organisatie met een andere juridische vorm (bijvoorbeeld een stichting).
4. *Centrumregeling.* Het liquideren van de gemeenschappelijke regeling en het (laten) uitvoeren van het takenpakket door óf de gemeente óf de provincie.
5. *Einde samenwerking.* Het liquideren van de gemeenschappelijke regeling en het beëindigen van de samenwerking: alle partijen gaan de uitvoering van het takenpakket zelf organiseren.

Toelichting:

De belangrijkste uitkomsten van de rapportage 'Toekomstscenario's voor de organisatie van Het Utrechts Archief' zijn dat scenario's 2, 3 en 5 praktisch onhaalbaar zijn (scenario 2) of leiden tot consequenties die als negatief worden beoordeeld (scenario 3 en 5) door de achterblijvende partners en het bestuur HUA. Bij scenario 3 en 5 vervalt de bijdrage van het Rijk middels de SPUK en heeft tot gevolg dat de bestaande collectie ontvlochten moet worden.

In de rapportage zijn scenario 1 (het voorzetten van de GR met zo min mogelijke aanpassingen) en scenario 2 (centrumregeling) verder verdiept en uitgewerkt. Een belangrijke uitkomst naar aanleiding van deze nadere risicoanalyse is, dat de uittreding van het Rijk de achterblijvende deelnemers voor een bestuurlijk-juridische dilemma plaatst:

1. Of de achterblijvende deelnemers kiezen voor het voorzetten van de gemeenschappelijke regeling met een andere aanbestedingsrechtelijke constructie, dat leidt tot minder grip op de organisatie, een ingewikkeld bestuurlijk model en meer juridische risico's;
2. Of de achterblijvende deelnemers kiezen voor de integratie van Het Utrechts Archief in de organisatie van de gemeente Utrecht of de provincie Utrecht, maar dat kost tijd, geld, menskracht en energie. Daarnaast levert veel onzekerheid op voor de medewerkers van Het Utrechts Archief.

Het Algemeen Bestuur HUA – waarin ook de provincie Utrecht vertegenwoordigd is - zal zich op basis van deze rapportage uitspreken over een voorkeursscenario. Het (voor nu) beoogde moment hiervoor is de vergadering van 12 juni 2023.

Ondertussen vinden er in opdracht van andere partijen die in een soortgelijke situatie zitten (decentrale overheden en de RHC-organisaties) ook analyses en onderzoeken plaats. Deze worden onderling gedeeld en meegenomen in het proces om tot een voorkeursscenario te komen.

Financiële consequenties:

De jaarlijkse bijdrage aan Het Utrechts Archief is opgenomen in programmabegroting van de provincie Utrecht bij het beleidsdoel 9.8 (Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde).

Vervolprocedure / voortgang:

Volgens de Wet gemeenschappelijke regeling (artikel 36) vindt uittreding plaats door het toesturen van een besluit door de minister aan de andere deelnemers. Het algemeen bestuur van HUA regelt vervolgens de gevolgen van de uittreding. Als de gemeenschappelijke regeling als gevolg hiervan gewijzigd of opgeheven moet worden is toestemming van de raad en Provinciale Staten nodig (artikel 37 en artikel 38).

Tot op heden heeft het Rijk nog niet formeel een besluit tot uittreding kenbaar gemaakt. En dit toegezonden aan de achterblijvende deelnemers. Hierdoor kan er nog geen duidelijk tijdspad geschetst worden van de uittreding en de daarmee samenhangende besluitvorming in de raad en Provinciale Staten.

Wel is het Rijk bezig om de uittreding praktisch voor te bereiden. Zo wordt o.a. de nieuwe Archiefwet gewijzigd en wordt er gewerkt aan een SPUK. Daarnaast wil het Rijk met een delegatie van de RHC's - bestaande uit directeurs van RHC-organisaties en bestuurders - in overleg over het voorbereiden van een bestuursafpraak.

De gemeente Utrecht en provincie Utrecht blijven ondertussen via verschillende lobby-acties bij de staatssecretaris en Tweede Kamer aandacht vragen (zowel bestuurlijk als ambtelijk) voor de gevolgen van de uittreding uit de gemeenschappelijke regeling HUA. De gemeente Utrecht en provincie Utrecht hebben opnieuw een gezamenlijke brief aan de staatssecretaris sturen om hun positie als achterblijvende partners te markeren. Deze is bijgevoegd bij deze brief.

Tot slot worden de Staten geïnformeerd wanneer het bestuur HUA en de achterblijvende partners zich hebben uitgesproken over een voorkeursscenario.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen